

Kourukinnassammal

Mikroskapania
Scapania carinthiaca

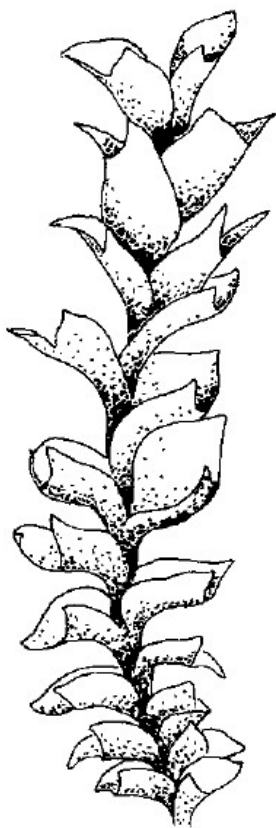
Uhanalaisuusluokka (IUCN): äärimmäisen uhanalainen (CR)

Uhanalainen ja erityisesti suojeltava (LSA 1066/2023)
Rauhoitettu (LSA 1066/2023)

EU:n lajikoodi: 6166

Luontodirektiivin laji (liite II)

BOR suojelutaso epäsuotuisa huono, vakaa

Luonnehdinta

Kourukinnassammal on muutaman millimetrin (2–6 mm) pituinen lahopuulla kasvava maksasammal. Sitä tavataan usein erillisinä pieninä kasvustolaikkuina tai harvakseltaan muiden sammalten seassa. Versot ovat tavallisesti haarattomia, pystyjä tai kohenevia, ja väriltään läpikuultavan vaaleanvihreitä tai valossa ruskeasävyisiä. Lehtiliuskat ovat jakautuneet tyviosasta toisiinsa liittyviksi selkä- ja vatsaliuskaksi, jotka ovat lähes samankokoisia ja teräväkärkisiä. Kourukinnassammalen erottaa melko samannäköisestä kantokinnassammalesta (*Scapania apiculata*) itujyvästen sijainti normaalien versojen kärjessä. Kantokinnassammalella itujyväset sijaitsevat lehdtään surkastuneiden, muusta kasvustosta poikkeavien versojen kärjessä.

Elinympäristö ja levinneisyys

Kourukinnassammal kasvaa lahopuulla pienilmastoltaan hyvin kosteilla paikoilla. Laji viihtyy kuorettomalla ja kookkaalla kuusilahopuulla rotkoissa ja purojen tai koskien pärskeiden tuntumassa. Kourukinnassammal on lahoamiskehityksen alkuvaiheen maksasammal.

Pienikokoisena lajina se väistyy suurempien lahopuulla kasvavien sammalten tieltä runkojen lahoamisen edetessä. Suomesta kourukinnassammalta on löydetty neljältä paikalta Varsinais-Suomesta, Etelä-Hämeestä, Etelä-Savosta ja Koillismaalta. Ainoastaan Koillismaahan esiintymässä laji kasvaa varmuudella edelleen.

Nykytila ja uhkatekijät

Metsän avohakkuu ja auraus sekä muut metsänhoitotoimet. Kuten muutkin lahopuulla viihtyvät maksasammalet, kourukinnassammal on harvinaistunut sille sopivien elinympäristöjen vähentyessä. Runsaasti lahopuuta sisältävät ja pienilmastoltaan sopivan kosteat metsät ovat harvinaisia Etelä-Suomessa. Purojen perkaamisen ja ojitusten myötä jotkut kasvupaikat ovat muuttuneet pienilmastoltaan lajille liian kuiviksi. Ainut nykyesiintymä sijaitsee suojelualueella.

Hoitosuositukset

Elinympäristövaatimustensa vuoksi kourukinnassammalen elinympäristöt tulee säilyttää riittävän laajoina ja luonnontilaisina (kasvillisuudeltaan peitteisinä), jotta kostean pienilmaston säilyminen ja sopivan lahon kuusimaapuun jatkumo tulevat turvatuiksi. Kourukinnassammalen kasvupaikoilla ja niiden lähiympäristöissä tulisi säästää kaikki kuolleet ja kuolevat kuuset, jotta lahopuujatkumo ei katkeaisi. Osa kourukinnassammalen kasvupaikoista (purojen ja norojen lähiympäristöt) on metsälain erityisen tärkeitä elinympäristöjä, joiden ominaispiirteitä ei saa muuttaa. Esimerkiksi purojen ja norojen perkaukset sekä varjostusolosuhteisiin vaikuttavat puuston hakkuut ovat kiellettyjä. Monet kasvupaikoista todennäköisesti täyttävät METSO-ohjelman luonnontieteelliset valintaperusteet (runsaslahopuustoiset kangasmetsät ja pienvesien lähimetsät). Lahopuun tuottaminen luonnontyönä on lajille hyödyksi.

Lähteet

- Syrjänen, K. 2009. *Scapania carinthiaca* – äärimmäisen uhanalainen. Julk.: Laaka-Lindberg, S., Anttila, S. & Syrjänen, K. (toim.). Suomen uhanalaiset sammalet. Suomen ympäristökeskus, Helsinki. Ympäristöopas. S. 243–244.
- Ulvinen, T., Syrjänen, K. & Anttila, S. (toim.). 2002. Suomen sammalet – levinneisyys, ekologia, uhanalaisuus. Suomen ympäristökeskus, Helsinki. Suomen ympäristö 560. 354 s.

Kuva: Terhi Rytteri